

PREPORUKE ZA TRASPLANTIRANE BOLESNIKE TIJEKOM COVID-19 PANDEMIJE

Prijevod dr Tamara Knežević i dr sc Sandra Karanović prema <https://www.era-edta.org/en/covid-19-news-and-information/#toggle-id-6>

Ovaj tekst pripremila je Radna skupina za bolesnike s transplantiranim bubregom (Descartes) Europskog društva za nefrologiju, dijalizu i transplantaciju

Bolesnici s transplantiranim bubregom su pod istim rizikom da budu inficirani kao i opća populacija. Preventivne mjere za sprječavanje prijenosa bolesti preporučene od nacionalnih zdravstvenih stožera odnose se i na transplantirane bolesnike. Kao dodatna mjera transplantiranim osobama savjetuje se izbjegavanje kontakata s pojedincima koji kašlju ili kišu. Nadalje, preporuča se ne putovati u područja s velikom pojavnošću bolesti. Ostale mjere poput nošenja zaštitnih maski se ne preporučuju.

U slučaju da do infekcije dođe, simptomi bi mogli biti ozbiljniji u osoba koje koriste imunosupresivnu terapiju, posebno u starijih i s drugim kroničnim bolestima. Ako osoba s transplantiranim bubregom razvije simptome (povišena tjelesna temperatura, kašalj, kihanje, otežano disanje) mora se javiti svom liječniku. Postupnici pregleda i zaprimanja u bolnicu mogu se razlikovati u skladu s lokalnim protokolima.

Američko društvo za transplantaciju razvilo je dokument s često postavljenim pitanjima o COVIDu-19. Ovaj dokument Vam može biti od pomoći. Molimo Vas imajte u vidu činjenicu da se situacija jako brzo mijenja, tako da će i ovaj dokument trebati ažuriranje. Kontaktirajte svoj transplantacijski centar u slučaju hitnih specifičnih problema koji nisu spomenuti u ovom dokumentu. PDF verziju ovih podataka prevedenu na hrvatski jezik možete pronaći u nastavku dok je originalni sadržaj dostupan na sljedećem linku:

<https://www.myast.org/coronavirus-disease-2019-covid-19-frequently-asked-questions>

KORONAVIRUS

Transplantirani bolesnici

Coronavirus-19
(COVID-19)

Koronavirus je novi virus koji se prenosi s čovjeka na čovjeka.

- Može uzrokovati blage simptome kao što je prehlada, ali u nekih bolesnika može dovesti do upale pluća.

Kašalj

Vrućica

Kratkoća
daha

Kako mogu spriječiti infekciju koronavirusom?

- Perite ruke sapunom i vodom često i/ili koristite alkoholne dezinficijense.
- Izbjegavajte dodirivati lice, oči ili usta neopranim rukama. Izbjegavajte rukovanje.
- Izbjegavajte gužve i ljude sa simptomima gripe.

Imaju li transplantirani bolesnici veći rizik za razvoj COVID-19?

Nemamo pouzdane informacije hoće li COVID-19 imati težu kliničku sliku u transplantiranih bolesnika. Ipak, drugi virusi uzrokuju težu kliničku sliku u imunokompromitiranih bolesnika pa transplantirani bolesnici trebaju poduzeti posebne mjere kako bi izbjegli izloženost virusu.

Osigurajte da u svakom trenutku imate najmanje dvotjednu zalihu lijekova.

Perite ruke

Izbjegavajte
dodirivati lice

Za više informacija, posjetite CDC web stranicu.

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html>

Bolest uzrokovana Corona virusom 2019 (COVID-19): često postavljena pitanja za transplantirane bolesnike

*posljednja izmjena 9.3.2020.

Informacije o COVIDu-19 se brzo mijenjaju. Ovaj dokument će biti ažuriran u skladu s novim informacijama. Ako imate određenih dvojbi, obratite se nadležnom transplantacijskom centru.

Uvod:

Koronavirusi obično uzrokuju jednostavnu prehladu. Međutim kod pojave novih sojeva ovog virusa, može se javiti ozbiljnija klinička slika kao što je sada slučaj u sklopu bolesti uzrokovanom novim koronavirusom nazvanim COVID-19. Ovaj koronavirus naziva se teški akutni respiratorni sindrom 2 virus (SARS-CoV-2). Ovaj novi virus i posljedična bolest pojavili su se inicijalno u Wuhanu u Kini u prosincu 2019. godine, nakon čega su se proširili u mnoge druge dijelove svijeta.

COVID-19 simptomi:

- povišena tjelesna temperatura
- kašalj
- kratkoća daha
- ostali simptomi nalik gripi

Neki transplantirani bolesnici mogu razviti upalu pluća.

Trenutno nema protuvirusnih lijekova ili cjepiva za ovaj tip virusa, no istraživanja su u tijeku.

Mnogi transplantirani bolesnici i njihove obitelji imaju pitanja vezana uz COVID-19.

Informacije i pitanja u nastavku dizajnirani su tako da vam pomognu dati odgovore na temelju trenutno dostupnih informacija, odnosno uputit će Vas putem poveznica na međunarodne web stranice s redovito ažuriranim informacijama.

ČESTO POSTAVLJENA PITANJA:

P: Jesu li transplantirani bolesnici pod većim rizikom za ovaj virus?

O: Nemamo specifične informacije je li COVID-19 infekcija teža u transplantiranih bolesnika u odnosu na zdravu populaciju, međutim drugi virusi često uzrokuju ozbiljniju bolest u ljudi čiji je imunostav slabiji, kao što je slučaj u transplantiranih bolesnika. Zbog ovog razloga bitno je poduzeti mjere opreza kako bi se infekcija spriječila.

Infekcija najčešće nastupa preko bliskog, direktnog kontakta s osobom koja je nositelj virusa.

- Smatra se da su ljudi najviše zarazni kada imaju simptome, MEĐUTIM neki ljudi mogu biti nositelji virusa, a uopće ne imati simptome ili biti samo blago bolesni.
- Virusom se može inficirati i preko površina koje je dotakla zaražena osoba ako je prethodno dirala nos ili usta, a potom nije oprala ruke (primjerice preko kvaka, radnih površina..)
- Vjerojatnost za infekciju ovisi o tome je li transplantirana osoba okružena zaraženim pojedincima

P: Postoje li zabrane putovanja za transplantirane bolesnike?

O: Bolest je široko rasprostranjena u:

- Kini
- Iranu
- Italiji
- Japanu
- Južnoj Koreji

Od 9.3.2020. zabilježeni su pojedinci zaraženi s COVID-19 u 100 zemalja. Mi trenutno preporučamo transplantiranim bolesnicima:

- **Ne putujte** u područja s velikom količinom cirkulirajućeg virusa.
- Ako živite u ovim područjima, **izbjegavajte** gomile. Stupanj rizika ovisi o državi i području i brzo se mijenja.

Najbolje bi bilo **odgoditi manje bitna putovanja**, posebno u zemlje gdje može biti ograničen pristup medicinskoj pomoći.

Također preporučujemo da neposredni kontakti iz kućanstava transplantiranih bolesnika **odgode manje bitna putovanja** u područja pod visokim rizikom.

Preporuke za putovanja će se vjerojatno mijenjati s vremenom. Redovito provjeravajte ažurirane preporuke:

- Američki Centar za kontrolu i prevenciju bolesti (Centers for Disease Control and Prevention - CDC):
<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/travelers/index.html>
- Svjetska zdravstvena organizacija (World health organization - WHO):
<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/travel-advice>

- Kanadske preporuke:
<https://www.canada.ca/en/public-health/services/diseases/2019-novel-coronavirus-infection/latest-travel-health-advice.html>

P: Član moje obitelji upravo se vratio iz područja s visokom prevalencijom COVID-19?

Što trebam činiti?

O: Najmanje 14 dana izbjegavajte bliski doticaj s osobama koje su boravile u područjima u kojima su mogli biti izloženi COVID-19. Ukoliko je pojedinac zdrav nakon 14 dana, možete stupiti u doticaj s njim.

Ako izbjegavanje doticaja nije moguće, preporuke su:

- često perite ruke i koristite dezinficijens.
- svi članovi kućanstva trebaju izbjegavati dodirivanje očiju, usta i nosa.
- preporučamo kihati i kašljati na način kako je prikazano (slika ispod).

P: Trebaju li transplantirani bolesnici nositi masku i izbjegavati javna mjesta?

O: Korist od nošenja maski je upitna čak i za transplantirane bolesnike. Nepoznato je hoće li nošenje maski prevenirati infekciju. Većina kirurških maski ne prijanja u potpunosti te aerosol može prodrijeti. Ipak, mogu spriječiti da dodirujete svoj nos ili usta. Transplantirani bolesnici trebaju izbjegavati prenapućena mjesta.

Imate li povišenu tjelesnu temperaturu, kašljete i kišete, trebali biste:

1. Javiti Vašem transplantacijskom centru.
2. Staviti zaštitnu masku kada izlazite u javnost, bolnicu ili dolazite u transplantacijsku kliniku.

Zaključno, ako izaberete koristiti masku kako bi spriječili širenje infekcije, koristite kiruršku masku (nemojte koristiti N95 masku) i provodite dobru higijenu ruku.

N95 MASKA VS. KIRURŠKA MASKA

Koja je razlika? Kakve su preporuke?

N95 MASKA

- Trebaju je koristiti samo zdravstveni djelatnici
- Potrebna je provjera adekvatnog prijanjanja maske
- Korištenje maske nije preporučeno široj javnosti (preporuka CDC i WHO)

KIRURŠKA MASKA

- Često viđena na medicinskom osoblju ili u bolničkoj čekaonici
- Preporučena kako bi se smanjio prijenos uzročnika putem kašljanja i kihanja
- Ne pruža stopostotnu zaštitu od obolijevanja
- Korisna u sprječavanju čestog doticaja usta i nosa

P: što trebam učiniti ako imam respiratorne simptome ili simptome nalik gripi?

O: Puno je razloga povišene tjelesne temperature, kašlja, kratkoće daha ili simptoma nalik gripi.

Ako niste putovali u rizične zemlje unazad 14 dana i niste bili u kontaktu s osobom oboljelom od COVID-19 (npr. Osoba koja se nedavno vratila iz zemlje s visokom prevalencijom COVID-19 i ima simptome), vjerojatno nemate COVID-19.

Ako ste uvjereni da imate COVID-19 (vratili ste se s putovanja ili ste bili u bliskom kontaktu sa zaraženom osobom), javite se u transplantacijski centar ili epidemiologu kako bi dobili daljnje upute što vam je činiti.

Ako kašljete ili imate povišenu tjelesnu temperaturu, nosite kiruršku masku kada ste u javnosti i izbjegavajte širenje infekcije na druge.

Ako imate blaže simptome, telefonski obavijestite transplantacijski centar prije nego dođete u bolnicu ili kliniku.

P: Član moje obitelji/ili kolega ima COVID-19, što mi je činiti?

O: Trebali bi izbjegavati blizak doticaj s osobom pod sumnjom da boluje od COVID-19. Transplantacijski koordinator mora obavijestiti transplantirane bolesnike i članove njegove obitelji ukoliko su bili u kontaktu s osobom oboljelom od COVID-19. Bolesnik s transplantiranim organom treba biti u redovitom praćenju od strane transplantacijskog koordinatora ukoliko razviju febrilitet, kašalj ili kratkoću daha.

U ovom trenutku, nema odobrenog cjepiva i lijekova za liječenje ili prevenciju infekcije, ali klinička istraživanja su u tijeku.

P: Kako se mogu testirati na koronavirus?

O: U ovom trenutku, testiranje na koronavirus koji uzrokuje COVID-19 provodi se samo u Klinici za infektivne bolesti, broj testnih lokacija može se promijeniti. Ako sumnjate da ste oboljeli od COVID-19, kontaktirajte dežurnu epidemiološku službu ili transplantacijski centar.

P: Je li sigurno javiti se u bolnicu na pregled?

O: Rizik od zaraze koronavirusom u bolnici je još uvijek mali. Zdravstvene ustanove imaju zadaću izolirati bolesnike sa sumnjom na COVID-19.

P: Kako se mogu pripremiti na epidemiju COVID-19 u mom području?

O: Preporučamo da budete svjesni i informirani o događajima u vašoj zajednici te pratite lokalna javnozdravstvena izvješća.

I ove stvari valja imati na umu:

- Izbjegavajte prenapučena područja i bolesnike
- Perite ruke često
- Osigurajte na vrijeme dostatnu količinu potrepština i lijekova
- Ako je moguće, osigurajte najmanje dvotjednu zalihu lijekova.

- Ako je moguće:
 - Osigurajte lijekove poštom
 - Koristite druge usluge dostave lijekova
 - Osigurajte dostavu lijekova putem bližnjih kako biste izbjegli prenapučena područja

P: Na listi sam čekanja za transplantaciju. Mogu li dobiti COVID-19 od donora?

O: Rizik prenošenja COVID-19 darivanjem organa je malen. Darivatelji se probiru i testiraju na simptome COVID-19 i anamnezu putovanja. Živi darivatelji koji su bili u visokorizičnim područjima obično trebaju odgoditi darivanje za 14 ili 28 dana nakon povratka.

Također, živi darivatelji se trebaju suzdržati od putovanja u visokorizična područja najmanje 14 dana prije darivanja i promatrati zbog mogućeg razvoja simptoma. Podatak o nedavnom putovanju i mogućoj izloženosti je također potreban za preminule donore kako bi se odredilo je li sigurno koristiti njihove organe i tkiva za darivanje.

P: Gdje mogu dobiti najtočnije i najnovije informacije o COVID-19?

<https://www.koronavirus.hr/>

<https://www.hzjz.hr/tag/coronavirus/>

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html>

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>